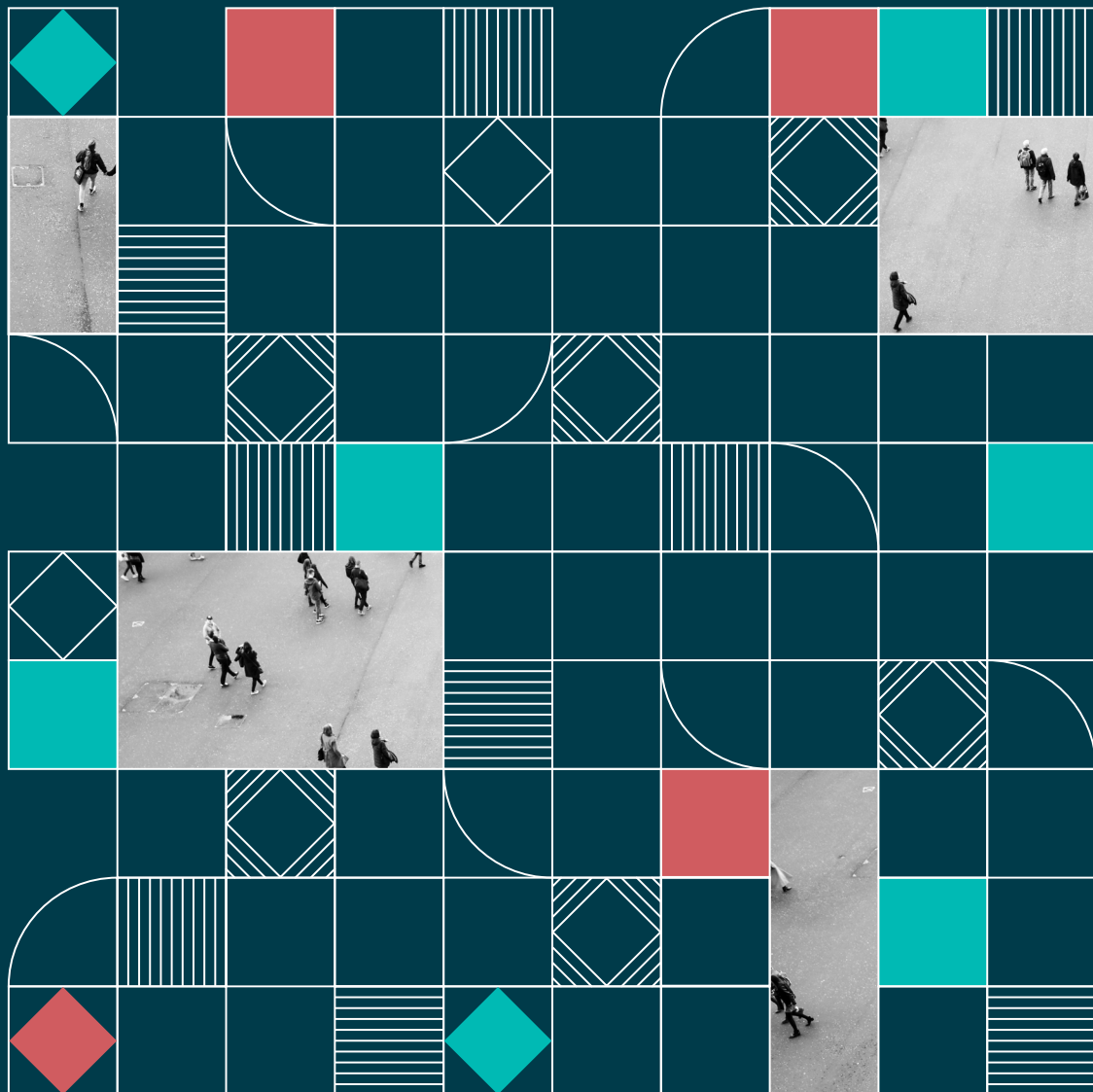

Мапирање практики:

ниво на отчетност на мрежите
на граѓанските организации

Овој проект е финансиран
од Европската Унија

МАКЕДОНСКИ
ЦЕНТАР ЗА
МЕЃУНАРОДНА
СОРАБОТКА

Издавач:

Македонски центар за меѓународна соработка (МЦМС)
Балканска мрежа за развој на граѓанското општество (БЦСДН)

За издавачите:

Александар Кржаловски, прв извршен директор на МЦМС
Илина Нешиќ, извршна директорка на БЦСДН

Лектура:

Јасминка Поркојевиќ Милѓенковиќ

Графичко уредување и дизајн на корица:

Студио Игор Делов

—

Е-пошта: www.igordelov.co

Веб-страница: hello@igordelov.co

Април 2019 г.

Контакт:

МЦМС

—

Адреса: ул. „Никола Паралунов“ бр. 41а

Пошт. факс 55, 1060 Скопје

Тел. +389 2 3065381

Факс: +389 2 3065298

Е-пошта: mcms@mcms.mk

Веб-страница: www.mcms.mk

Facebook: www.facebook.com/mcms.mk

Twitter: twitter.com/mcms_mk

БЦСДН

—

Адреса: 20 Октомври бр.1/2, 1000 Скопје

Тел/Факс: +389 2 6144211

Е-пошта: executiveoffice@balkancsd.net

Веб-страница: www.balkancsd.net

Facebook: www.facebook.com/balkancsd.net

Twitter: twitter.com/BCSDN

МАКЕДОНСКИ
ЦЕНТАР ЗА
МЕЃУНАРОДНА
СОРАБОТКА

BALKAN
CIVIL
SOCIETY
DEVELOPMENT
NETWORK

civos
Centre for Information Service,
Co-operation and Development of NGOs

Публикацијата е подготвена со помош на Европската Унија. Содржината на публикацијата е одговорност на МЦМС и БЦСДН и во никој случај не може да се смета дека ги одразува ставовите на Европската Унија.

Ова мапирање е подготвено во рамки на програмата „Одржливо граѓанско општество – државно финансирање на граѓански организации“ имплементирана од Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС), Балканската мрежа за развој на граѓанското општество (БЦСДН) и Центар за информирање, соработка и развој на граѓанските организации (ЦНВОС) од Словенија, а финансирана од Европската Унија.

Сите права се задржани, репродуцирањето, копирањето, трансмисијата или преводот на кој било дел од оваа публикација може да се изврши единствено под следните услови: со претходна дозвола на издавачите, заради цитирање и под услови изложени во продолжение. Авторското право на оваа публикација е заштитено, но публикацијата може да се репродуцира на кој било начин и без наплата за едукативни намени. За копирањето во други услови, за употреба во други публикации или пак за превод или адаптација, треба да се обезбеди претходна дозвола од издавачите.

Мапирање практики: ниво на отчетност на мрежите на граѓанските организации

Содржина:

Листа на кратенки	8
Вовед	9
Методологија	10
Основни податоци за мрежите	11
Анализа на резултатите од прашалникот	17
Активност	17
Организациска структура	17
Известување	20
Стратешко планирање	20
Самооценување, мониторинг и евалуација	21
Членство	22
Финансирање на мрежите	26
Поплаки и повратни информации	27
Вклучување на други засегнати страни во работата на мрежите	28
Заклучоци	32
Препораки	34
Прилог 1. Структура на примерокот	35
Прилог 2. Прашалник за транспарентност и отчетност на мрежите во Северна Македонија	37

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

БЦСДН	Балканска мрежа за развој на граѓанското општество
ЕУ	Европска Унија
ЗЗФ	Законот за здруженија и фондации
МЦМС	Македонски центар за меѓународна соработка
ЦНВОС	Центар за информирање, соработка и развој на граѓанските организации

Мапирањето беше спроведено со цел идентификување на практиките и нивото на отчетност и транспарентност на мрежите на граѓански организации во земјава, како и подготовка на препораки за интервенција при градењето капацитети на мрежите.

Отчетноста, која е централна за анализата, ја подразбираме како подготвеност и способност на граѓанските организации да преземат одговорност за своите акции, активности и пораки. Отчетноста, исто така, подразбира имање оправдување за секоја спроведена акција и комуникација кон сите засегнати страни. Дефинирани се четири нивоа на отчетност на граѓанските организации и секое ниво опфаќа различни засегнати страни со кои граѓанските организации стапуваат во контакт: кон донаторите и регулаторите, кон крајните корисници, кон членови и партнери и внатрешна одговорност кон вработените, органите на управување и кон волонтерите. Ова разбирање на отчетност е во линија со Глобалниот стандард за отчетност и со Истанбулските принципи кои се исто така претставени во анализата како референтна точка за понатамошен развој на мрежите во земјата.

Анализата е составена од пет делови, и тоа: користена методологија за прибирање и анализа на податоци; преглед и анализа на основните податоци за мрежите кои одговорице на прашалникот; анализа на резултатите од прашалникот за мапирање, заклучоци и препораки за конкретни активности за унапредување на транспарентноста и отчетноста на мрежите согласно глобалната практика.

Анализата е подготвена во рамките на програмата Одржливо граѓанско општество– државно финансирање за граѓанските организации, која ја спроведува Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) во партнерство со Балканската мрежа за развој на граѓанското општество (БЦСДН) и Центарот за информирање, соработка и развој на граѓанските организации (ЦНВОС) од Словенија, а е финансиски поддржана од Европската Унија. Општа цел на програмата е создавање овозможувачка околина која придонесува граѓанските организации да бидат независни и влијателни актери во општеството. Целта на програмата е ефективни, транспарентни и отчетни граѓански организации кои дејствуваат во поддржувачка финансиска околина.

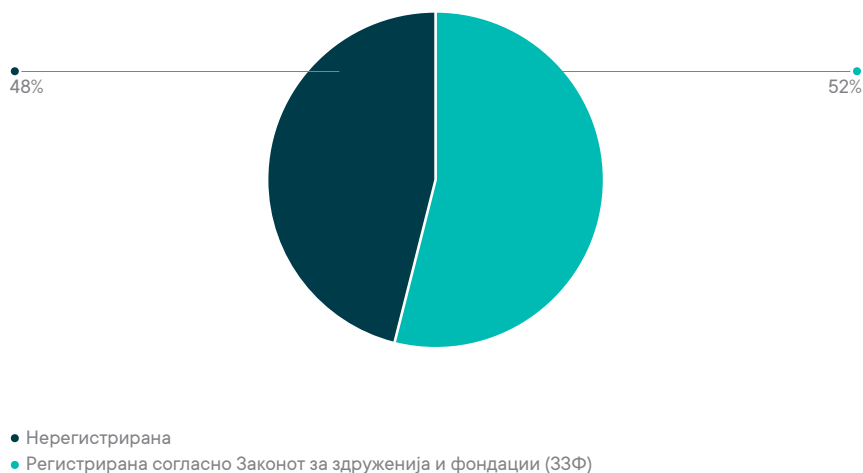
МЕТОДОЛОГИЈА

Прашалникот за транспарентност и отчетност на мрежите се спроведе во периодот од 10 до 25 јануари 2019 г. преку електронскиот систем за анкети „Лајм-сервис“. До идентификуваните 69 мрежи на граѓански организации во рамките на „Извештај од анкетата за идентификација на мрежите во Република Северна Македонија“ на МЦМС беше испратен линк за пополнување на електронскиот прашалник. Прашалникот содржеше вкупно 37 прашања поделени во пет делови, опфаќајќи различни елементи на структура и функција на мрежите, нивните членки и засегнати страни. Вкупно 29 мрежи одговорија на прашалникот. Идентификуваните практики беа споредени со постоечките меѓународни рамки за саморегулација и со други стандарди, како што е Глобалниот стандард за отчетност на граѓанските организации и Истанбулските принципи за развој и ефикасност на граѓанските организации. Врз основа на наодите од споредбата беа определени препораки.

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА МРЕЖИТЕ

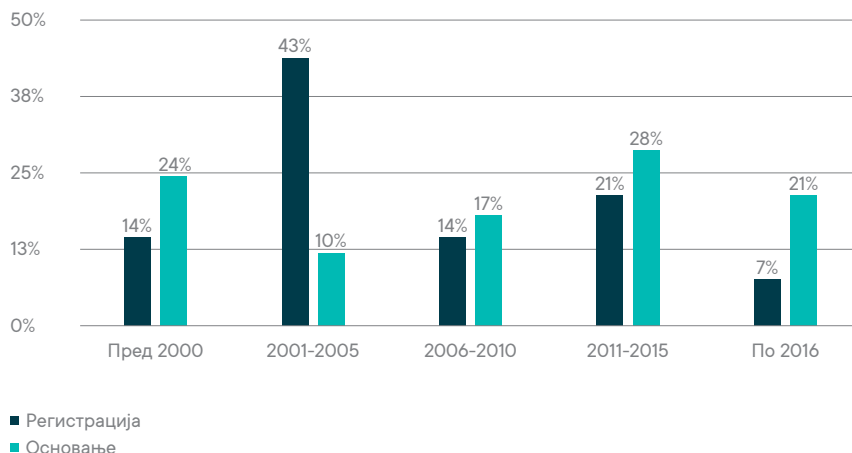
Повеќе од половина од мрежите (52%) кои одговориле на прашалникот се не-регистрации, додека останатите (48%) се регистрирани согласно Законот за здруженија и фондации (ЗЗФ).

Графикон 1. Статус на мрежата

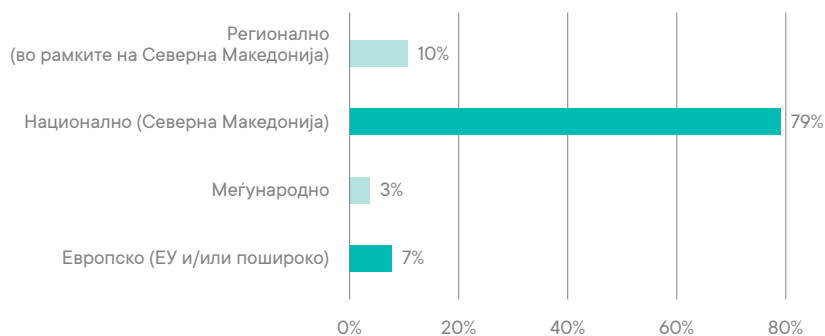
Најголем дел од мрежите (85%) се регистрирани согласно ЗЗФ по 2000 година, а слично и според годината на основање, додека 75% од мрежите се воспоставени по 2000 година.

Графикон 2. Година на основање/регистрација на мрежите

Најголем дел од мрежите (79%), дејствуваат на национално ниво, додека 10% на регионално (во рамките на земјата). Останатите 10% дејствуваат на меѓународно и на ниво на ЕУ.

Графикон 3. Нивоа на дејстување на мрежата

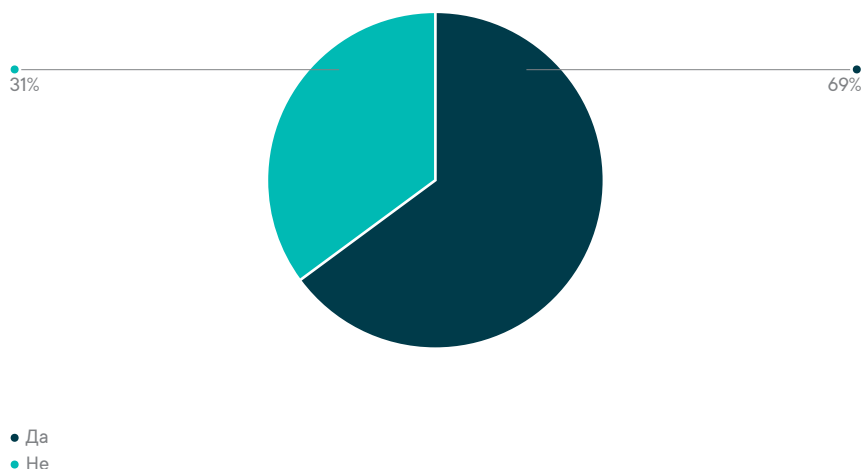
Мрежите на граѓанските организации дејствуваат во разни сектори, и тоа: 21% од мрежите работат во секторот демократија и владеење на правото; 14% на полето млади; 10% земјоделство и рурален развој и 10% социјална заштита и заштита на децата.

Графикон 4. Сектор на дејствување

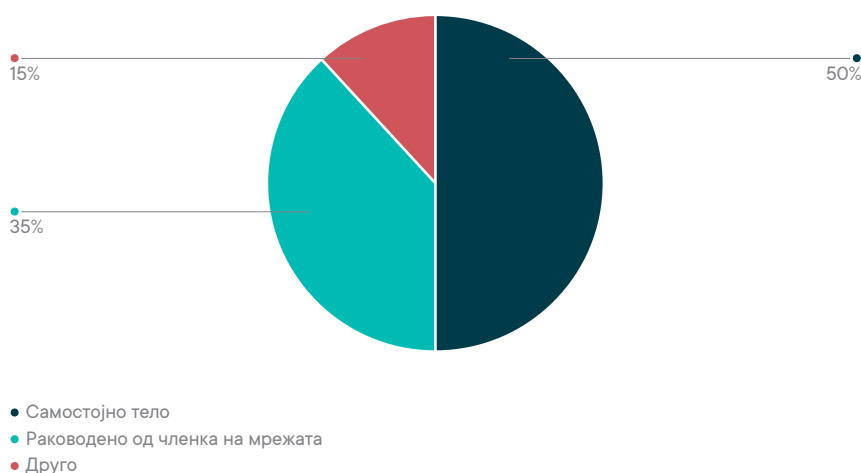
Најголем дел од мрежите (69%) имаат свое седиште кое е лоцирано во скопските општини, додека само три мрежи доаѓаат од Прилеп, од Битола и од Куманово.

Графикон 5. Мрежи со седиште во Скопје

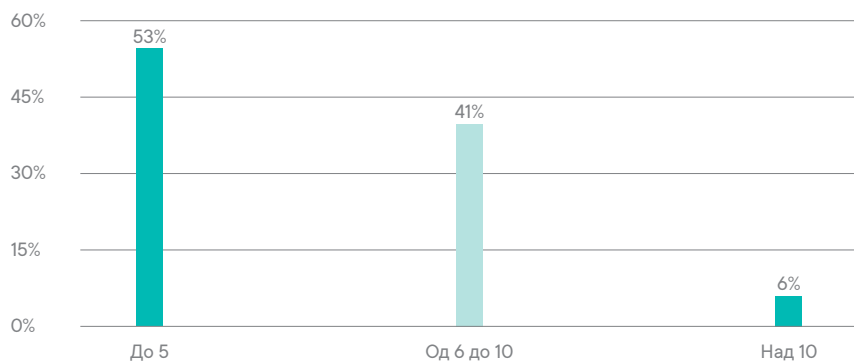
Од оние мрежи кои имаат седиште кај половина од нив (50%), седиштето функционира како самостојно тело, додека кај 35% седиштето е раководено од членка на мрежата, а 15% од испитаниците избрале друго.

Графикон 6. Седиштето е:

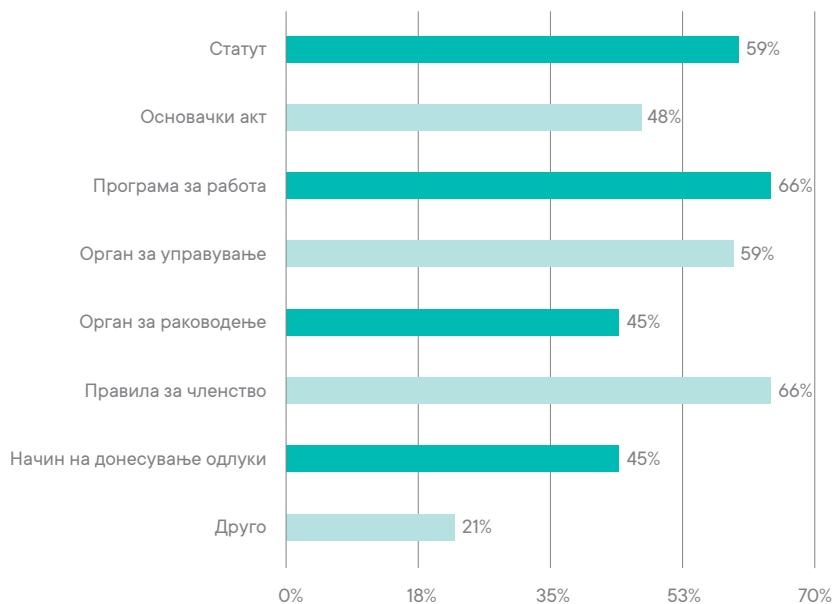
Имено, 85% од седиштата имаат персонал. Од оние кои имаат персонал повеќе од половина, или 53%, имаат до пет вработени, 41% имаат од 6 до 10 вработени, а само една мрежа има над 10 вработени лица.

Графикон 7. Број на персонал на седиштето на мрежата

Повеќе од две третини (66%) од мрежите имаат програма за работа и правила за членство. Потоа, приближно две третини (59%) поседуваат статут и орган за управување. Речиси половина од мрежите имаат и основачки акт (48%), орган за раководење (45%) и начин на донесување одлуки (45%).

Графикон 8. Мрежата има:

Седиштето врши различни улоги и функции а, според испитаниците, главна улога е координација на активности (90%) и информирање и комуникација (90%). Следно, клучна улога е и застапување на интересите на мрежата (80%), спроведување на активностите на мрежата (75%) и 65% градење капацитети на членките. Три мрежи дополниле дека примарна улога на седиштето е и лобирање и застапување, креирање, развој и дисеминација на програмата, како и прибирање фондови.

Графикон 9. Примарна улога на седиштето

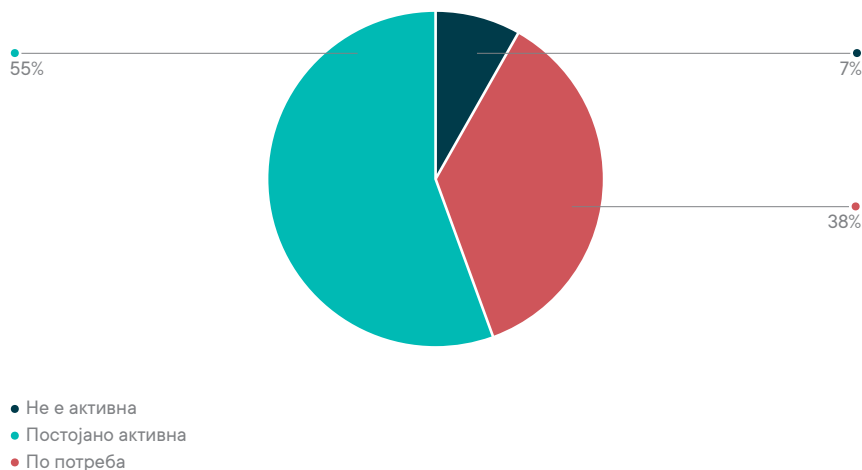

АНАЛИЗА НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОД ПРАШАЛНИКОТ

Активност

Повеќе од половина од мрежите (55%) се постојано активни, додека 38% се активни по потреба. Две од мрежите кои го одговориле прашалникот одговориле дека не се активни, а како причини една од мрежите навела дека тие се проектно иницирани и, по завршувањето на проектот, членките губат интерес, пробоно да продолжат со активности, како на пример, мониторинг.

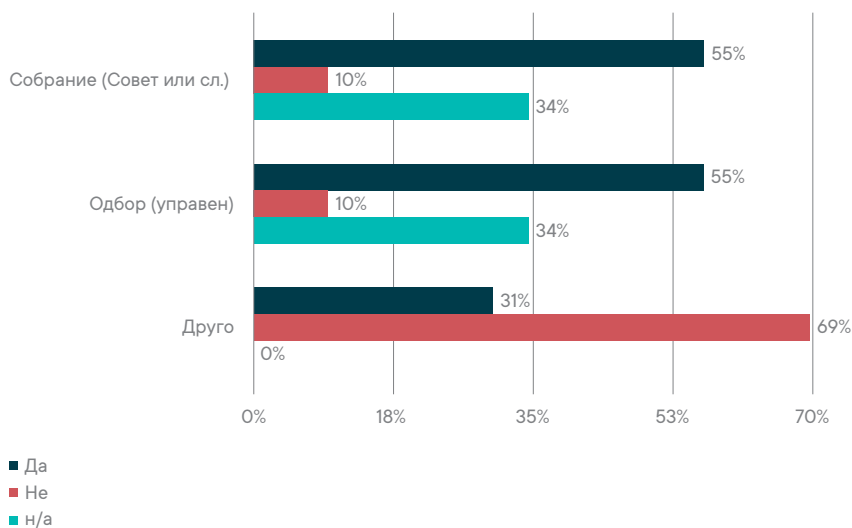
Графикон 10. Колку е активна мрежата?

Организациска структура

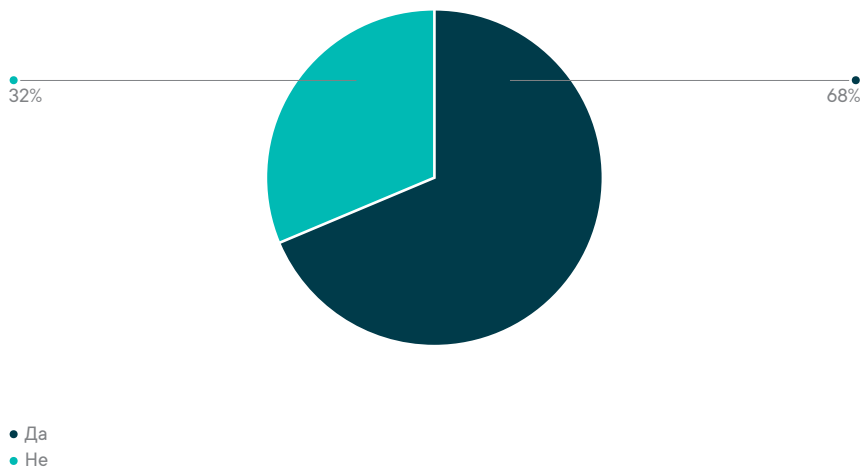
Повеќе од две третини од мрежите (66%) кои одговориле на прашалникот имаат воспоставено организациска структура. Од нив, повеќе од половината (55%) имаат собрание (совет или сл.) и одбор (управен) и третина (31%) имаат надзорен одбор, или, пак, имаат хоризонтална структура.

Графикон 11. Управни органи на мрежата

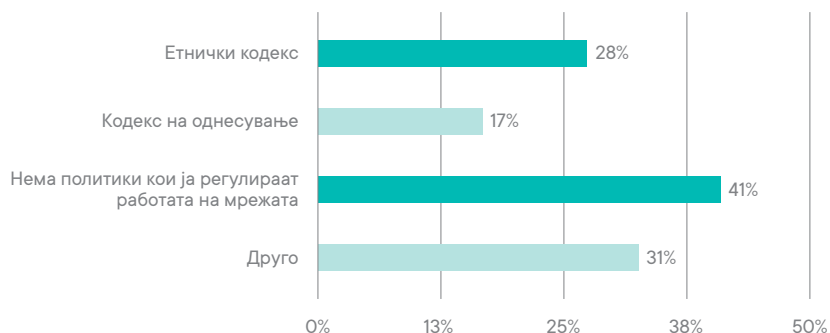
Над две третини (68%) од мрежите кои одговориле дека имаат воспоставено организациска структура ги издвојуваат јасно управните од извршните функции.

Графикон 12. Јасна издвоеност на управните и извршните функции

Најголем дел од мрежите (41%) немаат политики кои ја регулираат работата на мрежата додека речиси третина (28%) одговориле дека имаат етички кодекс и 17% дека имаат кодекс на однесување.

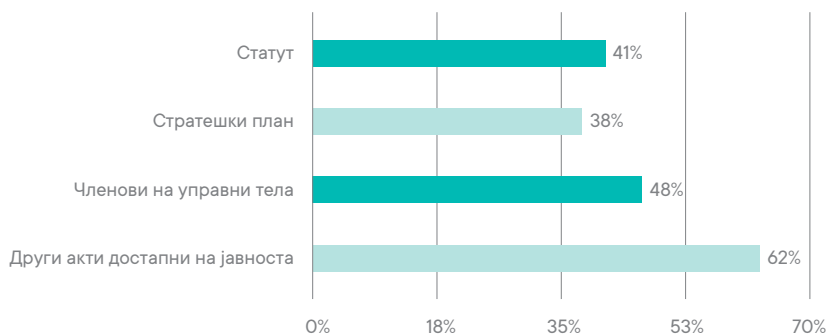
Графикон 13. Внатрешни документи кои ја регулираат работата на мрежата

Повеќе организации избрале и дека имаат други внатрешни документи кои ја регулираат работата на мрежата, и тоа: правилници за комуникација; правилник за работа на мрежата; правилник за спречување и судир на интерес; правилник за финансиско работење; статут и преземени документи од европското женско лоби; насоки за функционирање; план за работа на проект; организациски прирачник; деловник за работа на Собрание; деловник за работа на Управен одбор; деловник за работа на Надзорен одбор; меморандум за соработка; правилник за работа; правилник за комуникација со членките.

Мрежите беа прашани и дали органите на управување и внатрешните акти се објавени и достапни на јавноста и главно, речиси половина (48%) избрале дека ги објавуваат членовите на управните тела, 41% објавуваат статут и 38% објавуваат стратешки план во јавност. Повеќе од две третини од организациите (62%) објавиле и други акти коишто се достапни.

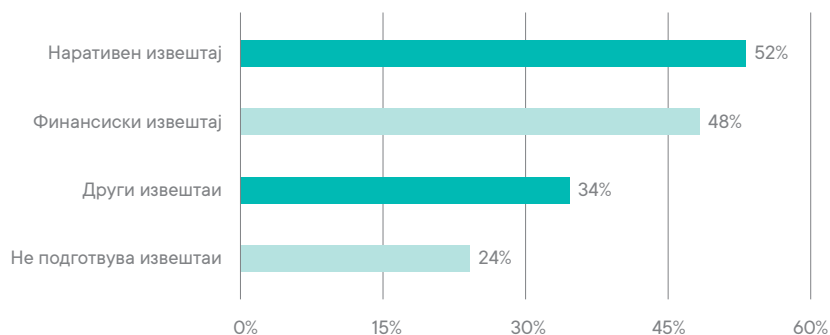
Графикон 14. Објавени и достапни на јавноста:

Известување

Мнозинство од мрежите (76%) одговориле дека подготвуваат извештаи. Над половина (52%) подготвуваат наративен извештај, додека 48% финансиски извештај. Над една третина од мрежите (34%) избрале дека подготвуваат и други извештаи. Последните објавени извештаи на мрежите кои ги подготвуваат се за периодот 2017–2018 година и 64% од нив се достапни на јавноста.

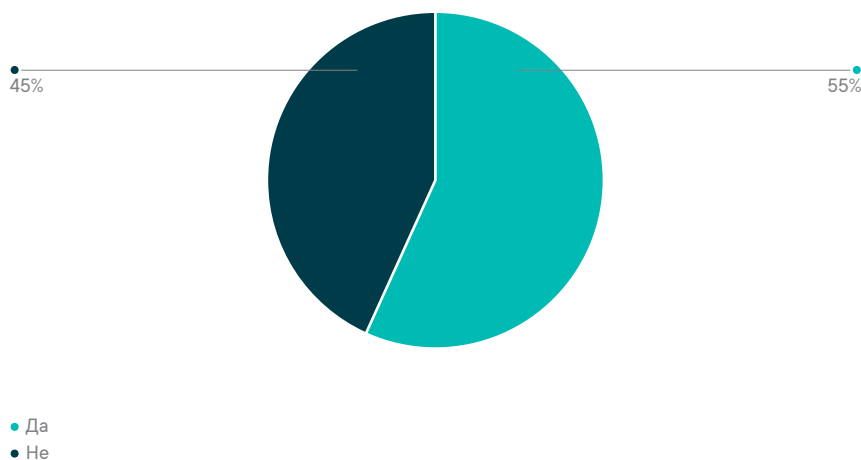
Графикон 15. Извештаи на мрежата:

Стратешко планирање

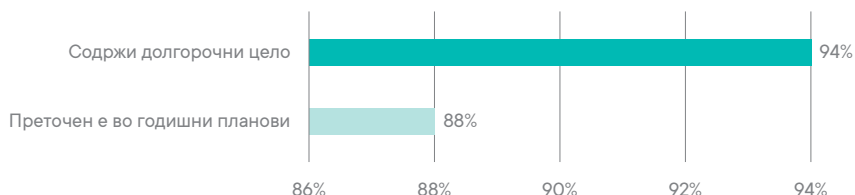
Повеќе од половина од мрежите (55%) кои одговориле на прашалникот спровеле стратешко планирање.

Графикон 16. Спроведено стратешко планирање

Од нив (55% или 16 мрежи), високи 94% одговориле дека стратешкиот план содржи долгорочни цели, додека 88% одговориле дека плановите се преточени во годишните планови.

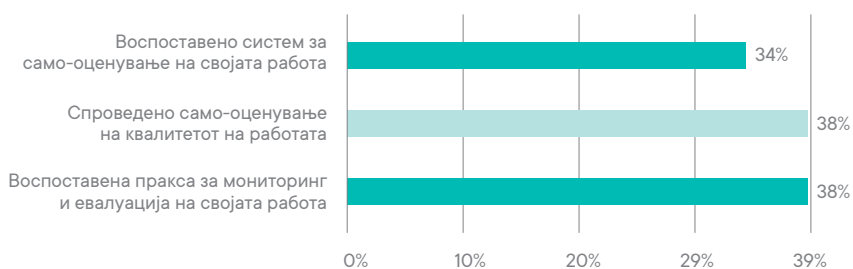
Графикон 17. Стратешкиот план

Самооценување, мониторинг и евалуација

Над третина од мрежите (34%) одговориле дека имаат воспоставено систем за самооценување на својата работа, додека 38% имаат спроведено самооценување на квалитетот на нивната работа. Слично, 38% од мрежите одговориле дека имаат воспоставено пракса на мониторинг и евалуација на својата работа.

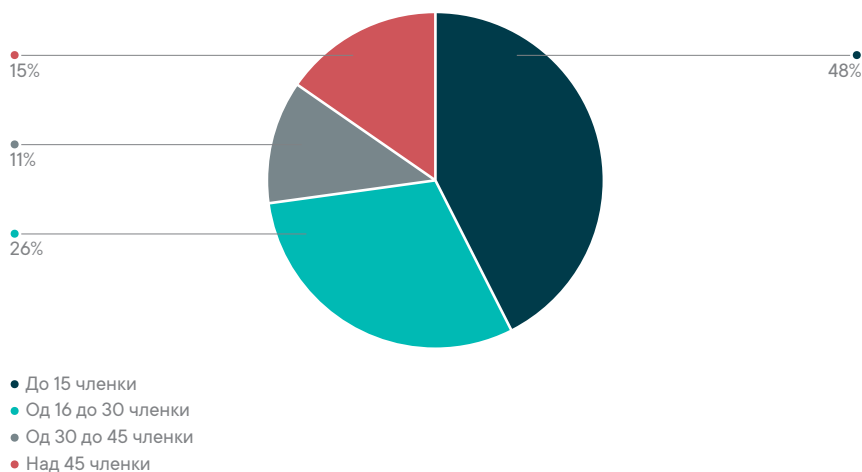
Графикон 18. Мрежата има

Членство

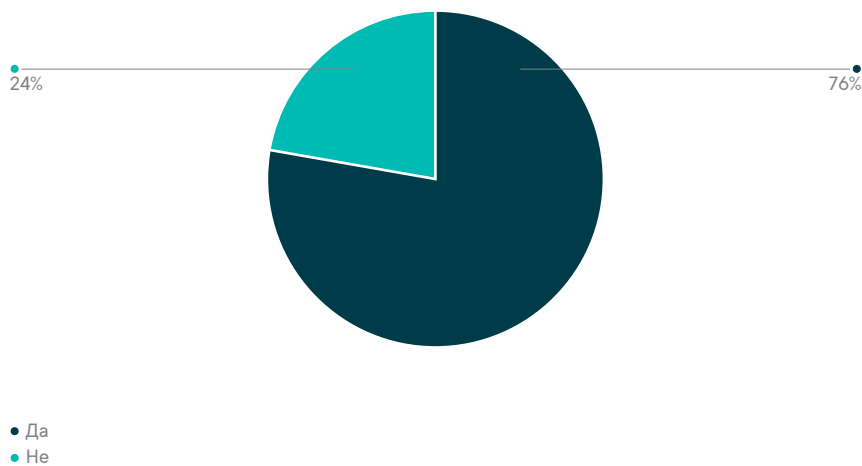
Скоро половина од мрежите (48%) имаат до 15 членки (организации), додека третина (26%) имаат од 16 до 30 членки и 11% имаат од 30 до 45, додека четири организации бројат и над 45 членки.

Графикон 19. Број на членки на мрежата

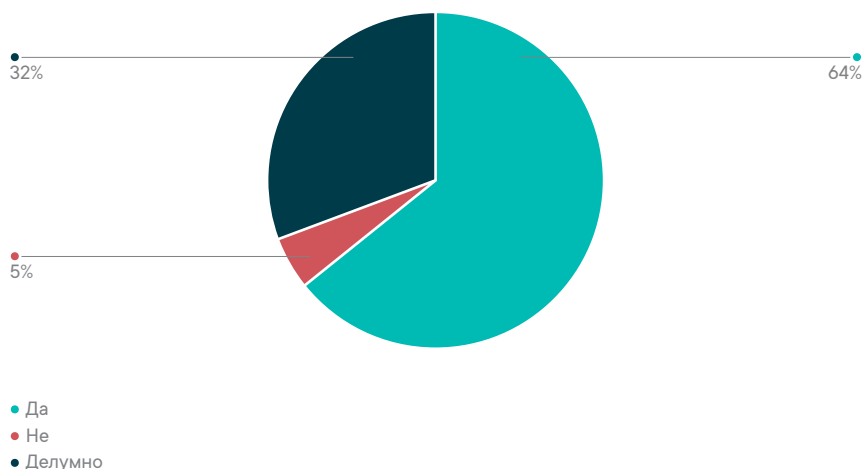

Мнозинството од мрежите кои одговориле на прашалникот (76%) имаат воспоставено критериуми за членство кои се почитуваат (64%) и делумно се почитуваат (32%). Само една организација одговорила дека критериумите не се почитуваат.

Графикон 20. Мрежата има воспоставено критериуми за членство

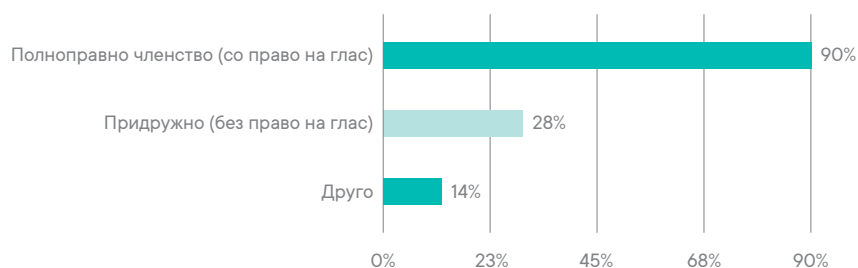

Графикон 21. Критериумите за членство се почитуваат

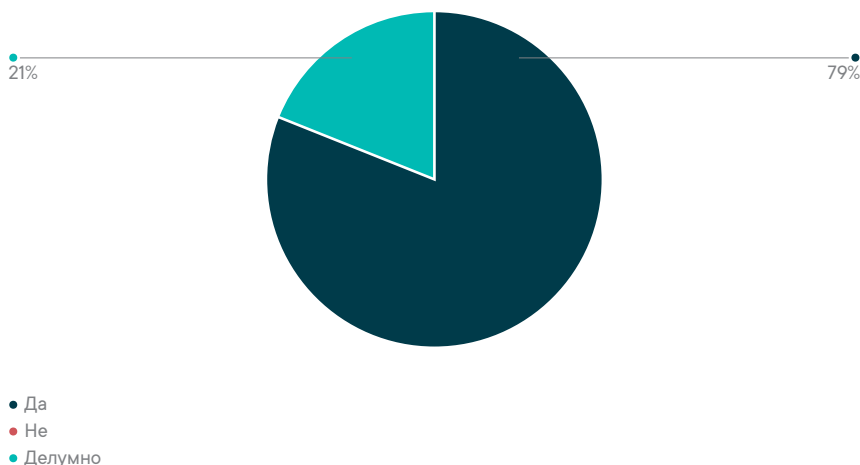
90% од мрежите нудат полноправно членство со право на глас, додека 28% нудат и придружно (без право на глас). Четири мрежи одбрале и друг тип на членство, и тоа: индивидуално и почесно членство; членство без поделба; ре-презентативно членство со право на глас; и нивоа на членство според проактивност во застапувањето.

Графикон 22. Тип на членство

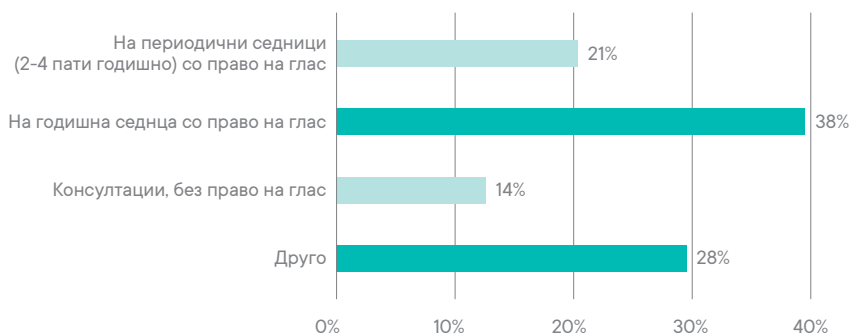
Мнозинството од мрежите кои одговориле на прашалникот (79%) ги вклучуваат членките при носењето одлуки, додека 21% делумно ги вклучуваат. Ниту една мрежа не избрала дека не ги вклучува членките при носењето одлуки.

Графикон 23. Вклученост на членките во носење одлуки

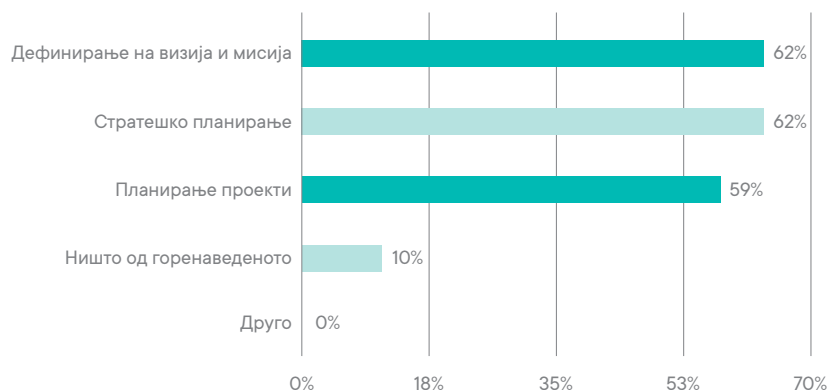
Кај 83% од мрежите членките се членови на управните органи (советот и одборот) на мрежата. Повеќе од една третина (38%) од мрежите ги вклучуваат членките во одлучувањето на годишна седница со право на глас, а, речиси третина (28%) избрале друго (изборни собранија, консултативни процеси според стручност и интерес за активности за застапување, консултации и согласност од сите членки, Генерално собрание на мрежата, преку Управниот и Надзорниот одбор, како и за прашања од стратешки интерес се консултирани на консултативни средби или преку е-пошта, на состаноци, по потреба). Потоа, 21% на периодични седници (од 2 до 4 пати годишно) со право на глас и 14% консултации без право на глас.

Графикон 24. Вклученост на членките во одлучувањето

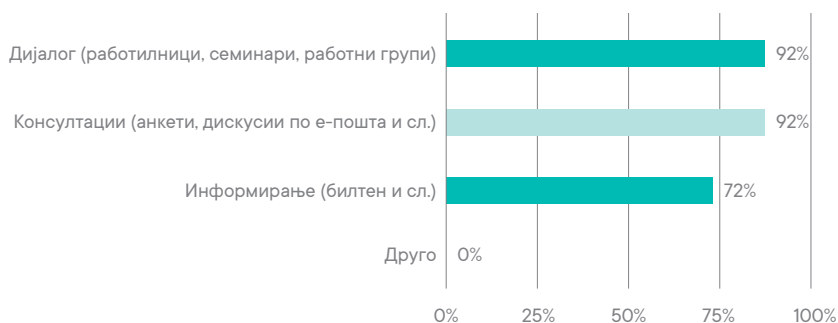
Мрежите ги вклучуваат членките главно во процесите на дефинирање на визијата и на мисијата (62%) и стратешкото планирање (62%), како и планирањето проекти (59%). Други процеси кои ги навеле испитаниците се: вклучување на членките при градење капацитети на членките и спроведување на активности на терен, како и при подготовка на алтернативни извештаи.

Графикон 25. Членките се вклучени во следните процеси

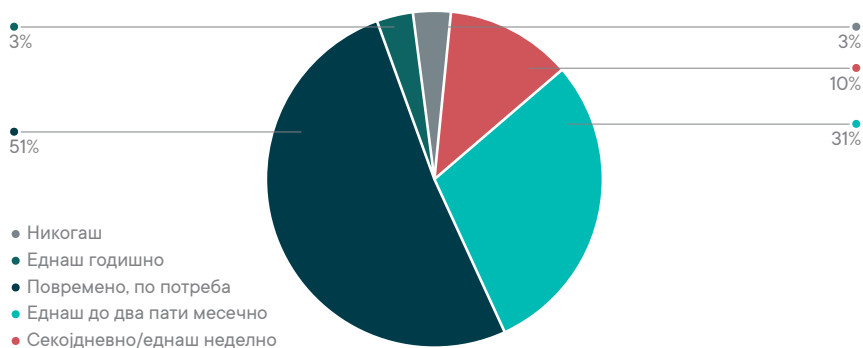
Речиси сите мрежи кои одговориле дека ги вклучуваат членките во својата работа тоа го прават преку дијалог (работилници, семинари, работни групи) и консултации (анкети, дискусии и по е-пошта), а 72% избрале информирање (на пр. билтен).

Графикон 26. Вклученост на членките преку:

Половина од мрежите имаат директен контакт со своите членки: 52%) повремено, по потреба, додека 31% одржуваат контакт еднаш до двапати месечно. Десетина од мрежите контакт остваруваат секојдневно/еднаш неделно.

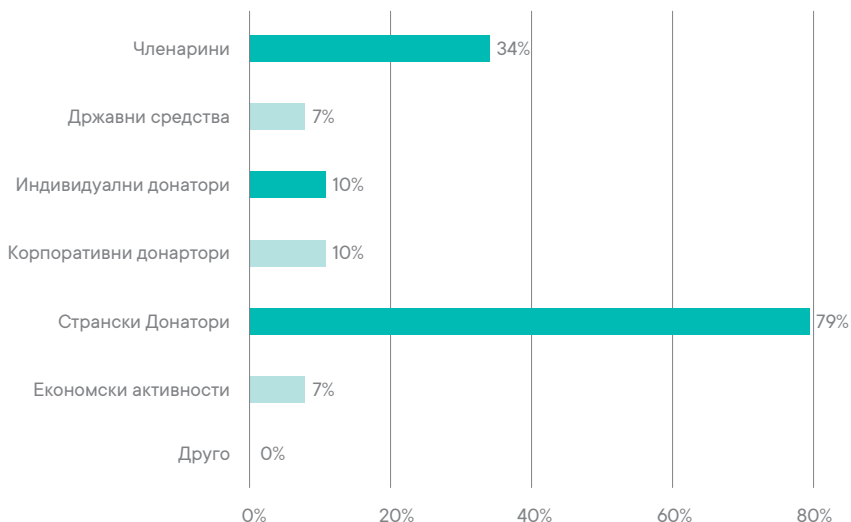
Графикон 27. Директен контакт со членките

Финансирање на мрежите

Повеќе од две третини од мрежите кои одговориле на прашалникот (62%) не плаќаат членарини. За мрежите доминантен извор на финансирање се странските донатори (79%), потоа следуваат членарините (34%), по 10% средства прибираат од индивидуални и од корпоративни донатори. Само две мрежи навеле дека се финансираат од државни средства и две од економски активности.

Графикон 28. Извори на финансирање

Мрежата за членовите обезбедува бројни придобивки но според испитаниците, тоа е, пред сè, размена на информации (97%) и остварување на општествени промени (83%). Потоа следат: заеднички настап за повици за проекти (72%)

и градење на капацитетот (72%); можност за соработка со други организации (69%) и можност за заемно учење (69%) и, според половина од мрежите (45%), за подобрување на сопствениот углед. Други придобивки кои беа наведени се и спроведување на проектните активности на мрежата на локално ниво.

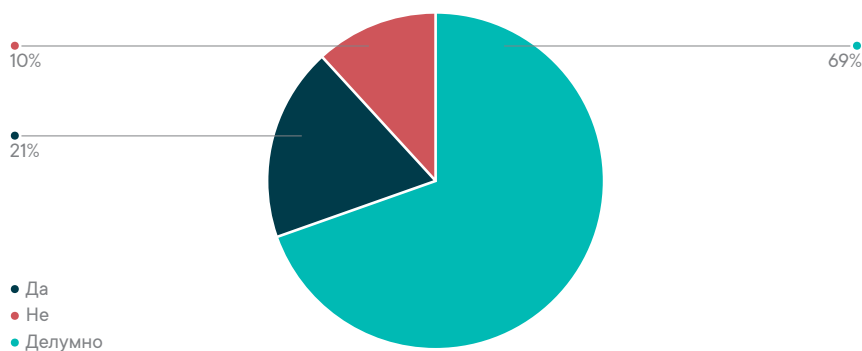
Графикон 29. Придобивки од мрежата за членките

Поплаки и повратни информации

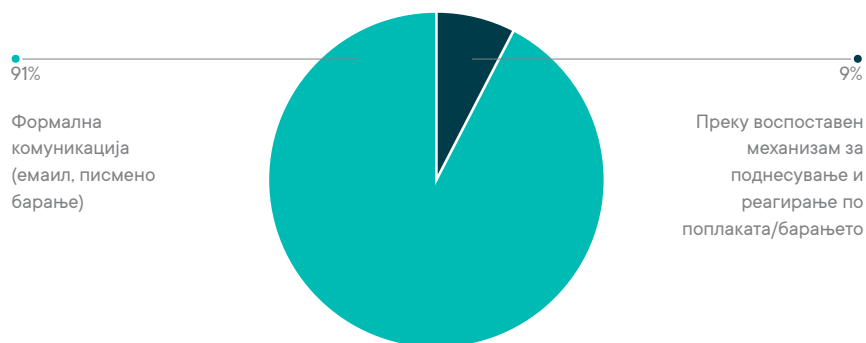
Повеќе од две третини од мрежите (69%) одговориле дека членките имаат можност за поплака или добивање повратна информација од страна на раководството на мрежата, додека 10% одговориле дека делумно имаат таква можност, 21% дека немаат.

Графикон 30. Можност за поплака или добивање повратна информација од страна на раководството на мрежата

Од мрежите кои одговориле дека имаат можност за поплаки и повратен одговор, 91% постапуваат преку формална комуникација (е-пошта, писмено барање и сл.), додека само две мрежи одговориле дека имаат воспоставен механизам за поднесување и реагирање на поплаката/барањето.

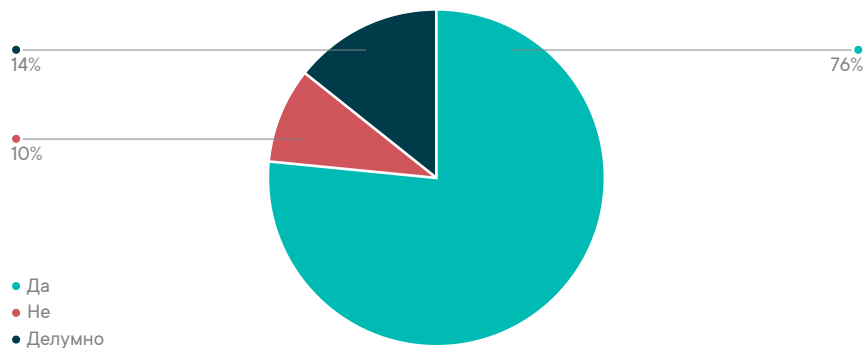
Графикон 31. Постапување на членките за поплака и повратна информација од страна на раководството на мрежата:

Вклучување на други засегнати страни во работата на мрежите

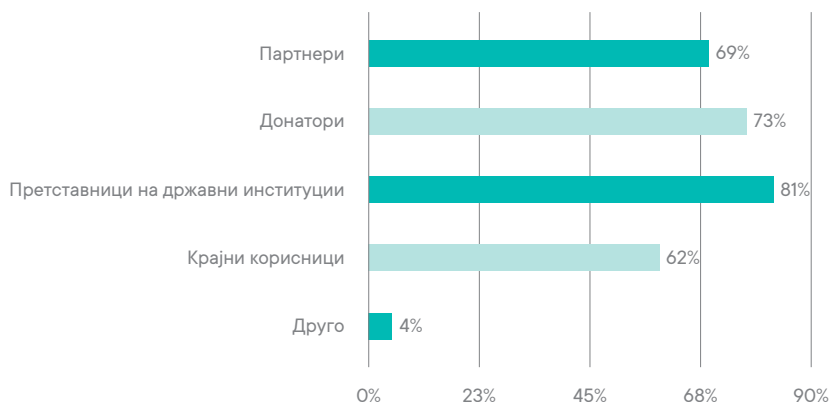
Најголем дел од мрежите (76%) одговориле дека вклучуваат други засегнати страни во своите активности, додека 14% одговориле дека делумно вклучуваат. Само три мрежи не вклучуваат други засегнати страни.

Графикон 32. Други засегнати страни се вклучени во активностите на мрежата

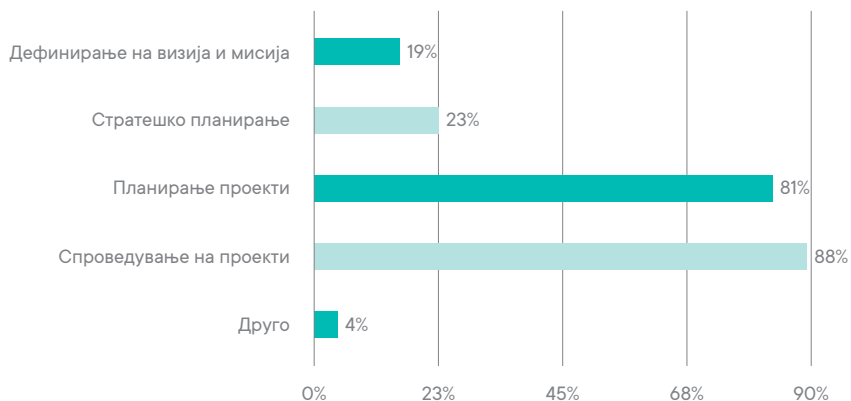
Кај најголем дел (81%) од оние мрежи кои вклучуваат други засегнати страни тоа се претставници на државни институции, потоа донатори (73%), партнери (69%) и крајни корисници (62%). Една организација во одговорот го наведува и деловниот сектор.

Графикон 33. Тип на засегнати страни кои се најчесто вклучени во активностите на мрежите

Засегнатите страни мрежите главно ги вклучуваат во спроведувањето проекти (88%) и во планирањето проекти (81%). Значително помалку ги вклучуваат во стратешкото планирање (23%), како и во дефинирање на визијата и на мисијата (19%).

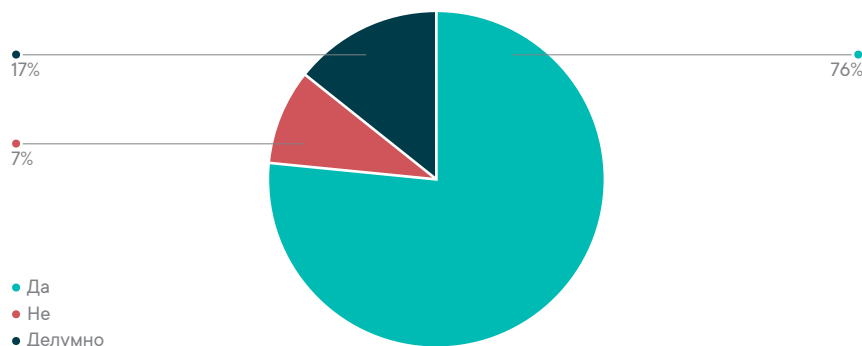
Графикон 34. Вклученост на засегнатите страни во следните процеси

Главна, вклучувањето се одвива преку дијалог (работилници, семинари, работни групи) (92%) и преку консултации (81%), додека половина работат со засегнатите страни само преку информирање (50%).

Засегнатите страни во најголема мера (76% од мрежите) имаат можност да упатат поплака или добивање повратна информација од страна на мрежата. Додека 17% даваат делумно таква можност, две организации и немаат можност за поплака и повратна информација.

Графикон 35. Засегнатите страни имаат можност за поплака или добивање на повратна информација од страна на мрежата

Мрежите кои нудат таква можност, тоа се одвива преку формална комуникација (е-пошта, писмено барање и сл.), а само една организација истакнала дека има воспоставен механизам за поднесување и реагирање по поплаката/барањето, а една организација избрала друго, но не навела.

Меѓународни иницијативи за системи за отчетност на мрежи и саморегулирање и ставовите на мрежите

Постојат бројни меѓународни иницијативи за системи за отчетност на мрежи и саморегулирање. Во следниот дел ќе ги споменеме релевантните во моментот на глобално ниво, и тоа: Глобалниот стандард за отчетност на граѓанските организации и Истанбулските принципи за развој и ефикасност на граѓанските организации.

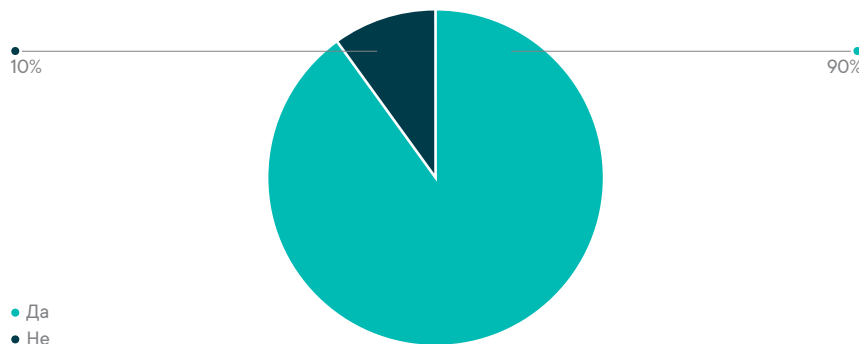
Глобалниот стандард е референтен стандард кој опфаќа заедничко разбирање на глобално ниво за тоа што е динамична отчетност. Тој ја дефинира отчетноста како динамична отчетност што, всушност, значи да се биде отчетен актер во граѓанското општество, транспарентно да се работи со засегнатите страни и да се учи од нив, со цел да се зголеми влијанието и ефективността. Ваквото динамично разбирање на отчетноста ги става луѓето во центарот на процесот на донесување одлуки. Глобалниот стандард вклучува 12 заложби за динамична отчетност врз основа на кои може да се определи нивната одговорност и отчетност. Овозможува организациите, без оглед на нивната големина

или опсежност, да ја подобрат својата практика на отчетност, а со тоа и ефикасноста. Заложбите на Глобалниот стандард се поделени во три групи: заложби кои се однесуваат на тоа што граѓанските организации сакаат да постигнат, нивниот пристап кон промените и нивната внатрешна практика. Заложбите формираат целина и меѓусебно се надополнуваат.

Според Истанбулските принципи, пак, граѓанските организации се обврзуваат да дејствуваат проактивно со цел да се подобрат и да бидат целосно отчетни во нивната развојна практика. Овие принципи подеднакво важат и за донаторите и за владите-партнери во иницијативата кои на тој начин треба да покажат дека имаат споделен интерес во обезбедување дека придонесот на граѓанските организации во развојот ќе го достигне својот целосен потенцијал.

Најголемиот дел од мрежите (90%) сметаат дека треба да има заеднички прифатен систем на отчетност или кодекс по кој ќе работат мрежите во земјата и дека би се вклучиле во заедничка иницијатива за креирање на еден таков систем.

Графикон 36. Став на мрежите за заеднички прифатен систем за отчетност или кодекс по кој ќе работат организациите во земјата

ЗАКЛУЧОЦИ

- Мрежите со седишта главно имаат свои вработени. Половина од оние мрежи кои имаат седиште (69%) функционираат како самостојни тела и дури 85% имаат сопствени вработени.
- Програма за работа на мрежите и правила за членство се најчесто застапени документи кои ја регулираат работата на мрежите (66% од мрежите). Потоа поседуваат статут и органи на управување. Помалку од половина од мрежите имаат основачки акт, орган за раководење и начин на донесување одлуки.
- За најголем дел од мрежите главна улога на седиштето е координација на активности и информирање и комуникација, додека за најмал, градење капацитети.
- Повеќе од две третини од мрежите кои одговорице на прашалникот имаат воспоставено организациска структура, и тоа, пред сè: собрание и одбор. Третина имаат и надзорен одбор. Од мрежите со воспоставена организациска структура две третини имаат јасно раздвојување на управните од извршните функции.
- Најголем дел од мрежите немаат политики кои ја регулираат работата на мрежата.
- Органите на управување и внатрешните акти се објавени од страна на помалку од половина од мрежите.
- Мнозинството од мрежите подготвуваат извештаи, и тоа: повеќе од половината наративен, нешто помалку финансиски извештај, а две третини од нив (64%) ги објавуваат извештаите и тие се достапни за јавноста.
- Повеќе од половина од мрежите спровеле стратешко планирање и главно имаат поставено долгорочни цели и годишни планови.
- Над третина од мрежите имаат воспоставено систем за самооценување на својата работа и на квалитетот, како и пракса на мониторинг и евалуација.

- Мнозинството од мрежите поставиле критериуми за членство и две третини ги почитуваат тие критериуми.
- Сите мрежи ги вклучуваат членките во процесот на одлучување, и тоа, пред сè во определување визија и мисија и стратешко планирање, но и планирање проекти.
- Директниот контакт на мрежите со своите членки не е често користен.
- Доминантен извор на финансирање за мрежите се странските фондови, додека само третина се членарини.
- Членките-организации во мрежата гледаат корист, пред сè од размената на информации и остварување општествени промени.
- Незначителен дел од мрежите имаат воспоставен механизам за поднесување и реагирање на поплаката/барањето од страна на членките на мрежата, како и на различните засегнати страни.
- Најголем дел од мрежите вклучуваат и други засегнати страни, а трите најчесто вклучени страни се: државните институции, донатори и партнер. Главно за спроведување и планирање проекти.
- Мрежите сметаат дека заеднички прифатен систем на отчет или кодекс е неопходен и тие би се вклучиле во заедничка иницијатива за креирање на таков систем.

ПРЕПОРАКИ

Мрежите во земјата се темелат на добри основи во практикувањето транспарентност и отчетност, споредено со меѓународните стандарди. Сепак, сите мрежи кои одговориле на прашалникот се согласуваат дека има потреба од воведување заедничка иницијатива за отчетност или кодекс. Ваквиот чекор би можел да ја зголеми легитимноста и одржливоста на нивните активности на долг рок.

Освен заедничка иницијатива за отчетност, посспецифично, мрежите би можеле да ги зајакнат капацитетите и практиката на отчет преку:

- Разгледување можност за воспоставување организациска структура (во рамките на неформалните мрежи) и јасно раздвојување на управните од извршните функции;
- Воспоставување соодветни политики кои ќе ја регулираат работата на мрежата (начин на донесување одлуки и сл.);
- Унапредување на капацитетот за информирање на јавноста за целокупното дејствување: кои се органите на управување и внатрешните акти и, секако, финансиските и наративните извештаи (дури и кога не станува збор за странски донации), како и за вклучување на засегнатите страни во работата на мрежите;
- Воспоставување систем за самооценување на својата работа и на квалитетот, како и пракса на мониторинг и евалуација;
- Воспоставување механизам за поднесување и реагирање на поплаката/ барањето од страна на членките на мрежата;
- Воспоставување механизам за поднесување и реагирање на поплаката/ барањето од страна на различните засегнати страни.

Прилог 1. Структура на примерокот

Статус на мрежата		
Нерегистрирана		52% (15)
Регистрирана согласно 33Ф		48% (14)
Мрежата има:		
Статут		59% (17)
Основачки акт		48% (14)
Програма за работа		66% (19)
Орган за управување		59% (17)
Орган за раководење		45% (13)
Правила за членство		66% (19)
Начин на донесување одлуки		45% (13)
Друго		21% (6)
Период	Година на регистрација	Година на основање
Пред 2000	14% (2)	24% (7)
2001–2005	43% (6)	10% (3)
2006–2010	14% (2)	17% (5)
2011–2015	21% (3)	28% (8)
По 2016	7% (1)	21% (6)
Ниво на дејствување на мрежата		
Регионално (во рамките на земјата)		10% (3)
Национално		79% (23)
Меѓународно		3% (1)
Европско (ЕУ и/или пошироко)		7% (2)
Сектор на дејствување на мрежата (по азбучен ред)		
Млади		14% (4)
Демократија и владеење на правото		21% (6)
Економски и одржлив развој		7% (2)
Заштита на здравјето		3% (1)
Земјоделство и рурален развој		10% (3)
Наука, образование и доживотно учење		3% (1)
Промоција и заштита на човековите права и антидискриминација		7% (2)
Професионални/струкови здруженија		3% (1)

Развој на граѓанското општество	7% (2)
Родова еднаквост	7% (2)
Социјална заштита и заштита на децата	10% (3)
Друго (рурален развој, миграции и дијаспора)	7% (2)
Мрежи со седиште	
Да	69% (20)
Не	31% (9)
Локација на седиштето	
Скопје	85% (17)
Друго (Битола, Прилеп и Куманово)	15% (3)
Примарна улога на седиштето	
Координација на активности	90% (18)
Застапување на интересите на мрежата	80% (16)
Спроведување активности на мрежата	75% (15)
Градење капацитети на членките	65% (13)
Информирање и комуникација	90% (18)
Друго (лобирање и застапување, креирање, развој и десиминација на програма, прибирање фондови)	15% (3)
Седиштето е:	
Самостојно тело	50% (10)
Раководено од членка на мрежата	35% (7)
Друго	15% (3)
Персонал кој работи во седиштето	
Да	85% (17)
Не	10% (3)
Број на персонал на седиштето на мрежата	
До 5	53% (9)
Од 6 до 10	41% (7)
Над 10	6% (1)
Број на членки на мрежата	
До 15 членки	48% (13)
Од 16 до 30 членки	26% (7)
Од 30 до 45 членки	11% (3)
Над 45 членки	15% (4)

Прилог 2. Прашалник за транспарентност и отчетност на мрежите во Северна Македонија

Почитувани,

Ви благодариме за интересот за учество во идентификацијата на практиките на отчетност и транспарентност на мрежите во Република Северна Македонија!

Прашалникот е наменет за утврдување на нивото и практиката на отчетност на мрежите во РМ. Отчетноста подразбира подготвеност и способност на граѓанските организации да преземат одговорност за своите акции, активности и пораки. Отчетноста, исто така, подразбира имање оправдување за секоја спроведена акција и комуникација кон сите засегнати страни. Дефинирани се четири нивоа на отчетност на граѓанските организации и секое ниво опфаќа различни засегнати страни со кои граѓанските организации стапуваат во контакт: кон донаторите и кон регулаторите, кон крајните корисници, кон членови и партнери и внатрешна одговорност кон вработените, органите на управување и кон волонтерите.

Балканската мрежа за развој на граѓански организации го промовира Глобалниот стандард за отчетност на граѓански организации, кој ја дефинира отчетноста како **динамична отчетност** што значи, да се биде отчетен актер во граѓанското општество, транспарентно да се работи со засегнатите страни и да се учи од нив со цел да се зголеми влијанието и ефективностa. Ваквото динамично разбирање на отчетноста ги става луѓето во центарот на процесот на донесување одлуки.

Прашалникот се спроведува во рамките на програмата **Одржливо граѓанско општество- државно финансирање за граѓанските организации** спроведувана од МЦМС во партнерство со Балканската мрежа за развој на граѓанското општество (БЦСДН) и Центарот за информирање, соработка и развој на граѓанските организации (ЦНВОС) од Словенија.

Општа цел на програмата е создавање овозможувачка околина која придонесува граѓанските организации да бидат независни и влијателни актери во општеството.

Цел на програмата се ефективни, транспарентни и отчетни граѓански организации кои дејствуваат во поддржувачка финансиска околина.

Очекувани резултати на програмата се:

- Подобрени политики, процедури и средства за транспарентна, отчетна, фер и недискриминаторска финансиска поддршка на граѓанските организации.

- Зајакнати организациски капацитети, транспарентност и отчетност на граѓанските организации.
- Подигната свест за добро владеење и саморегулација на граѓанскиот сектор.

Програмата ќе даде повеќе продукти, на пример: насоки за интерни процедури; професионални стандарди за добро владеење; извештај за финансиската транспарентност и отчетност на граѓанските организации; извештај за потребите и практиките за саморегулација; воспоставена неформална мрежа за транспарентност и отчетност на граѓански организации со најмалку 15 членки.

Проектот е **финансиски поддржан** од Европската Унија.

Прашалникот се однесува на мрежите кои дејствуваат во Република Северна Македонија. Одговарањето на прашалникот трае најмногу 15 минути. Со вашето учество придонесувате во квалитетот на процената на потребите на мрежите, но и во подобрувањето на комуникацијата и вмрежувањето меѓу организациите и меѓу постоечките мрежи.

I ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ

Податоци за мрежата за која се одговара прашалникот

П1. Име на мрежата

Напомена: Целосен назив како што е заведена во Централниот регистар на Република Северна Македонија доколку е правно лице, или целосниот назив со кој фигурира како формална или неформална.

П2. Статус на мрежата:

1. Регистрирана согласно Законот за здруженија и фондации (ЗЗФ)
2. Нерегистрирана

П3. Дали мрежата има:

1. Статут
2. Основачки акт
3. Програма за работа
4. Орган за управување
5. Орган за раководење

6. Правила за членство
7. Начин на донесување одлуки
8. Друго (наведете) _____

П4. Година на регистрација на мрежата:

П5. Година на основање на мрежата:

П6. Ниво на дејствување на мрежата:

Ниво на дејствување		
Локално / Општинско	Национално (Северна Македонија)	Европско (ЕУ и/ или пошироко)
Регионално (во рамките на РМ)	Регионално (на Балканот)	Меѓународно

П7. Сектор на дејствување на мрежата:

Сектори на дејствување	
Развој на граѓанското општество	Наука, образование и доживотно учење
Демократија и владеење на правото	Млади
Промоција и заштита на човековите права и антидискриминација	Социјална заштита и заштита на децата
Заштита на маргинализираните лица	Заштита на здравјето
Родова еднаквост	Култура
Земјоделство и рурален развој	Заштита на животната средина
Медиуми и информатичко општество	ЕУ интеграции и политики
Спорт	Професионални/струкови здруженија
Економски и одржлив развој	Друго (ве молиме наведете: _____)

II СЕДИШТЕ НА МРЕЖАТА

П8. Дали мрежата има седиште?

Напомена: Под седиште се подразбира тело (извршна канцеларија, секретаријат) кое е одговорно за стручните и за административните работи на мрежата, односно ги води секојдневните работи - поддршката на органите на мрежата и спроведувањето на политиката и програмите одобрени од органите на мрежата.

1. Да
2. Не > П14

П9. Седиштето на мрежата се наоѓа во:

Град / Општина

П10. Која е примарната улога на седиштето? (Можни се повеќе одговори М)

1. Координација на активности
2. Застапување на интересите на мрежата
3. Спроведување активности на мрежата
4. Градење капацитети на членките
5. Информирање и комуникација
6. Друго (наведете) _____

П11. Дали седиштето е:

1. Раководено од членка на мрежата (сместено е кај една членка или ротира кај повеќе членки, персоналот одговорен за седиштето е вработен во членката која е домаќин и сл.)
2. Самостојно тело (посебна канцеларија, персоналот е вработен во седиштето итн.)
3. Друго (наведете) _____

П12. Дали седиштето има персонал?

Напомена: Лица кои примаат плата или хонорар за својата работа во седиштето на вашата мрежа без оглед на видот на договор.

1. Да
2. Не > П14

П13. Колку лица брои персоналот на седиштето на Вашата мрежа?

III СТРУКТУРА И ФУНКЦИОНИРАЊЕ НА МРЕЖАТА

П14. Колку е активна мрежата?

1. Постојано активна
2. По потреба
3. Не е активна > П16

Напомена:

Постојано активната мрежа одржува редовна комуникација со членките, спроведува план за работа, одржува состаноци на телата и органите со пропишаната динамика во статутот или во друг документ, редовно поднесува извештаи итн.

Мрежата активна по потреба се активира заради одредено прашање, одржува состаноци кога има услови или потреба за тоа, нема план за работа и реализира ад хок активности доколку има потреба итн.

Мрежата која изминатите две години не спровела ниту една заедничка активност или немало комуникација за ниту едно прашање, не се состанала ниту еднаш за тој период и сл., не е активна.

П14.1. Наведи ги причините поради кои оваа мрежа не е активна:

П15. Дали мрежата има воспоставено организациска структура?

1. Да
2. Не > П21

П15.1. Кои управни органи ги има мрежата?

1. Собрание (совет или сл.)
2. Одбор (управен)
3. Друго (наведете што)

П15.2. Дали управните и извршните функции се јасно издвоени?

1. Да
2. Не

П16. Кои внатрешни документи ја регулираат работата на мрежата?

1. Етички кодекс
2. Кодекс на однесување
3. Друго (наведете) _____
4. Нема политики кои ја регулираат работата на мрежата

П17. Дали органите на управување и внатрешните акти на мрежата се објавени и достапни на јавноста:

1. Статут	Да	Не
2. Стратешки план	Да	Не
3. Членови на управни тела	Да	Не
4. Други акти достапни на јавноста:		

П18. Какви извештаи подготвува мрежата:

1. Наративен извештај
2. Финансиски извештај
3. Други извештаи
4. Не подготвува извештаи > П20

П18.1. За кој период се однесува последниот извештај кој го подготвила мрежата?

П18.2. Дали годишните извештаи на мрежата се објавени и достапни на јавноста:

1. Да
2. Не

П19. Дали мрежата спроведува стратешко планирање?

1. Да
2. Не > П20

П19.1. Дали стратешки план на мрежата содржи долгорочни цели?

1. Да
2. Не

П19.2. Дали е стратешкиот план преточен во годишни планови?

1. Да
2. Не

П20. Дали мрежата има воспоставено систем за самооценување на својата работа?

1. Да
2. Не > П21

П 20.1 Дали досега мрежата има спроведено самооценување на квалитетот на работата?

1. Да
2. Не

П21. Дали мрежата има воспоставено пракса на мониторинг и евалуација на својата работа?

1. Да
2. Не

IV ЧЛЕНКИ

П22. Колку членки брои вашата мрежа? _____

П23. Дали мрежата има воспоставено критериуми за членство?

1. Да
2. Не > П24

П23.1. Доколку има, дали тие се почитуваат?

1. Да
2. Не
3. Делумно

П23.2. Какви типови членство има мрежата?

1. Полноправно членство (со право на глас)
2. Придружно (без право на глас)
3. Друго (Наведете)

П24. Дали мрежата ги вклучува членките во носењето одлуки?

1. Да
2. Не > П26
3. Делумно

П25.1. Дали членките се членови на управните органи (совет и одбор) на мрежата?

1. Да
2. Не

П25.2. Како мрежата ги вклучува членките во одлучувањето:

1. На годишна седница со право на глас
2. На периодични седници (од 2 до 4 пати годишно) со право на глас
3. Консултации, без право на глас
4. Друго (наведете)

П26. Дали мрежата ги вклучува членките во следните процеси?

1. Дефинирање на визија и мисија
2. Стратешко планирање
3. Планирање проекти
4. Друго (Наведете)
5. Ништо од горенаведеното > П28

П26.1. Како мрежата ги вклучува членките во горенаведените процеси:

1. Дијалог (работилници, семинари, работни групи)
2. Консултации (анкети, дискусии по е-пошта и сл.)
3. Информирање (билтен и сл.)
4. Друго (Наведете)

П27. Колку често мрежата има директен контакт со своите членки? На пример, разменува информации и слични активности.

1. Секојдневно/еднаш неделно
2. Еднаш до двапати месечно
3. Еднаш годишно
4. Повремено, по потреба
5. Никогаш

П28. Дали членките плаќаат членарина?

1. Да
2. Не

П29. Кои се извори на финансирање на мрежата:

1. Членарини
2. Државни средства
3. Индивидуални донатори
4. Корпоративни донатори
5. Странски донатори
6. Економски активности
7. Друго (наведете)

П30. Кои од наведените придобивки ги обезбедува вашата мрежа за своите членки?

1. Размена на информации
2. Можност за соработка со други граѓански организации
3. Можност за заемно учење
4. Заеднички настап на повици за проекти
5. Подобрување на сопствениот имиџ
6. Градење на капацитетот
7. Остварување општествени промени (влијание)
8. Друго (наведете)

П31. Дали членките имаат можност за поплака или добивање повратна информација од страна на раководството на мрежата:

1. Да
2. Не > П32
3. Делумно

П31.1 Како членките можат да постапат за поплака и повратна информација од страна на раководството на мрежата:

1. Преку воспоставен механизам за поднесување и реагирање по поплатата/ барањето
2. Преку формулар
3. Формална комуникација (е-пошта, писмено барање)
4. Друго (наведете)

V ЗАСЕГНАТИ СТРАНИ

П32. Дали мрежата вклучува други засегнати страни во своите активности?

1. Да
2. Не > П34
3. Делумно

П32.1 Кој тип засегнати страни се најчесто вклучени?

1. Партнери
2. Донатори
3. Претставници на државни институции
4. Крајни корисници
5. Друго (наведете) _____

П32.2 Дали мрежата ги вклучува засегнатите страни во следните процеси?

1. Дефинирање на визијата и на мисијата
2. Стратешко планирање
3. Планирање проекти
4. Спроведување проекти
5. Друго (наведете)
6. Ништо од горенаведеното > П28

П32.3. Како мрежата ги вклучува засегнатите страни во горенаведените процеси:

1. Дијалог (работилници, семинари, работни групи)
2. Консултации (анкети, дискусии по е-пошта и сл.)
3. Информирање (билтен и сл.)
4. Друго(наведете)

П33. Дали вашите засегнати страни имаат можност за поплака или добивање на повратна информација од страна на мрежата:

1. Да
2. Не > П34
3. Делумно

П33.1 Како засегнатите страни можат да постапат за поплака и повратна информација од страна на мрежата:

1. Преку воспоставен механизам за поднесување и реагирање по поплаката/ барањето
2. Преку формулар
3. Формална комуникација (емаил, писмено барање)
4. Друго (наведете)

VI ПОДАТОЦИ ЗА КОНТАКТ

П34. Име и презиме на лицето кое го одговара прашалникот

П35. Податоци за контакт со лицето (мобилен и/или е-пошта):*

П36. Податоци за контакт со мрежата:

електронска пошта	
телефонски број:	
веб-страница (ако има):	

П37. Дали се согласувате профилот и контакт-податоците на мрежата да бидат објавени/споделени?

1. Да
2. Не

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

061.2(497.7)(047)

НЕШИЌ, Илина

Мапирање практики [Електронски извор] : ниво на отчетност на мрежите на граѓанските организации / [Илина Нешиќ]. - Скопје:

Македонски центар за меѓународна соработка (МЦМС), 2019

Начин на пристап (URL): <https://www.mcms.mk>. - Текст во PDF формат, содржи 47 стр. -

Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден

24.06.2019

ISBN 978-608-4848-25-7

1. Гл. ств. насл.

а) Граѓански организации - Транспарентност - Северна Македонија - Извештаи COBISS.

МК-ID 110565642

